co takový ústav pro náš vývoz vykonati může. Nechybí mnoho a očekávalo by se od zřízení takového ústavu vyléčení všech našich obchodně politických bolestí a rozřešení celé krise našeho vývozu.

Díváme-li se střízlivě na to, co na tomto poli bylo vykonáno v jiných státech, kde mají již mnohaletou zkušenost, i na to, co můžeme v našich poměrech vykonati, tedy vidíme, že může jíti hlavně jen o drobnou denní práci informační, výchovnou a propagační, doplňovanou podle možnosti určitými většími akcemi, která jest nutná a nezbytná, kterou však z velké míry, třebaže nedokonale a roztříštěně obstarávaly již u nás různé úřady a odborné hospodářské organisace. Oč nyní jde, jest hlavně soustředění této služby na jednom místě s využitím toho, co dosud na tomto poli bylo vykonáno. Tímto soustředěním umožní se zdokonalení a vybudování této služby v budoucnosti tak, jak toho vyžadují exportní zájmy našeho státu. Nejrozumnější ovšem bude navázati na to, co zde již bylo vykonáno a co zejména na tomto poli vykonaly obchodní komory a Ústřední svaz čsl. průmyslníků a použíti i v budoucnosti v plné míře služeb těchto odborných organisací tak, aby nová organisace vskutku znamenala soustředění, zesílení a prohloubení naší práce na tomto poli.

Zdeněk Fafl.

ZAHRANIČNÍ OBCHOD A PLATEBNÍ BILANCE ČESKOSLOVENSKA.

Vyhlídky československého zahraničního obchodu se zřetelem k vývoji platební bilance.

Hlavním účelem devalvace československé měny bylo přizpůsobiti domácí cenovou hladinu úrovni cenové hladiny světové za podmínek pro domácí hospodářství méně tíživých, než by se tak bylo mohlo státi důsledně a všestranně prováděnou deflací. Tím měly býti splněny i požadavky a základní podmínky, aby čsl. průmysl byl postaven na stejnou základnu v mezinárodní soutěži, pokud i za současných poměrů se ještě na světovém trhu může v mezinárodní soutěži uplatňovati.

Dnes nelze ještě přehlédnouti účinky měnového opatření na vývoj našeho zahraničního obchodu, zejména pokud se týče vývozu čsl. zboží do ciziny. Avšak uvážíme-li na jedné straně obtíže, které bylo odbytu čsl. zboží překonávati v cizině před měnovým opatřením a které devalvací měny měly býti odstraněny a na druhé straně přihlédneme-li k tomu, jakým směrem jde náš zahraniční obchod a hlavně jakým způsobem jest placen, pak můžeme uvažovati o tom, jaké jsou jeho vyhlídky za nynějších podmínek, vytvořených měnovým opatřením, při čemž však není možno opomíjeti skutečnost, že v té míře, jak byl usnadněn vývoz, byl zároveň i samočinně ztížen dovoz.

Za dnešních neutěšených poměrů ve světovém hospodářství jest obtížno odhadnouti, jakým směrem a s jakým výsledkem bude se moci čsl.

zahraniční obchod vyvíjeti, když není možno předvídati, jaká obranná opatření ještě si jednotlivé státy vymyslí a uplatní, aby v často pochybné snaze o prosperitu domácího hospodářství činily překážky dovozu cizího zboží. Za současného stavu jeví se skutečnost nejlépe v porovnání výsledků zahraničního obchodu s jednotlivými zeměmi za prvé čtvrtletí let 1934 a 1933 a úhrnných výsledků let předchozích. Poněvadž obtíže mezinárodního obchodu nespočívají jen v přímém omezování dovozu cizího zboží vyslovenými zákazy, vysokými cly nebo kontingentací, nýbrž též v měnové situaci a v platebních potížích jednotlivých zemí, jest pro další rozbor účelno, rozděliti čsl. zahraniční obchod s jednotlivými zeměmi i podle těchto hledisek. Ve výroční zprávě Národní banky čsl. jsou výsledky zahraničního obchodu s tohoto hlediska teritoriálně takto rozděleny:

I. Země s platebními obtížemi: Rakousko, Maďarsko, Jugoslavie, Rumunsko, Řecko, Bulharsko, Estonsko, Lotyšsko, Turecko.

II. Evropa s měnou na dřívější paritě (mimo Německo): Italie, Belgie, Francie, Holandsko, Polsko, Švýcary.

III. Země volného trhu: Velká Britanie, Dánsko, Švédsko, Norsko, Španělsko, Spojené státy severoamerické, Kanada, Australský svaz.

IV. Německo.

V. Přístavy: Hamburk, Brémy, Terst.

VI. Země mimoevropské: Argentina, Brasilie, Britská Indie, Jižní Afrika, Čína, Egypt, Japonsko.

Toto rozdělení má své opodstatnění i za nynějšího stavu, i když by vyžadovalo určitých oprav v poměru k Československu, poněvadž mezitím úpravou a vývojem vzájemného platebního styku není dnes pro nás na př. Rakousko zemí s platebními potížemi a naopak v obchodě s některými státy, označenými jako země volného trhu, se této volnosti činí větší či menší překážky.

Podle tohoto rozdělení vyvíjel se čsl. zahraniční obchod do konce I. čtvrtletí r. 1934 ve výsledku (+ přebytek, — schodek) takto (v milionech Kč se třemi desetinnými místy):

	I. čtvrtletí 1934	I. čtvrtletí 1933	1933	1932	1929
I. Země s platebními potížemi . . .	+226.270	+166.455	+412.422	+714.913	+3,062.241
II. Evropa s měnou na dřívější paritě (mimo Německo)	—65.536	+26.527	+31.768	+52.333	—672.643
III. Země voln. trhu	+31.577	+38.465	+266.761	+419.048	+1,207.597
IV. Německo . .	—22.300	—49.762	—165.323	—774.504	—1,029.852
V. Přístavy . . .	—117.176	—112.641	—478.732	—626.753	—1,961.157
VI. Zámoří . . .	—39.822	+6.250	—118.630	+0.596	—146.603

Z porovnání výsledků zahraničního obchodu v prvém čtvrtletí 1934 a 1933 vyplývá, že se naše obchodní bilance zlepšila jen v poměru k zemím s platebními obtížemi a v poměru k Německu, naopak se zhoršila vůči zemím, které udržují svou měnu na dřívější paritě a dále se zeměmi, které poměrně nejméně brání cizímu dovozu (mající přirozenou ochranu v nižší domácí cenové hladině, resp. odhodnocené měně). Konečně se zhoršila bilance v obchodním styku se zámořím, ať již jest prováděn přímo nebo přes přístavy.

Pokladní účinek.

Pokladničně jeví se tento vývoj s účinkem na stav celkové platební bilance tím způsobem, že jsme byli nebo ve smluvené lhůtě budeme nuceni zaplatiti hotově schodek, vyplývající z obchodní bilance, jak do zemí s měnou udržovanou na dřívější paritě, tak i do zámoří a do přístavů, dále méně dostaneme zaplaceno (devis) v důsledku poklesu aktivního salda ze zemí poměrně volného trhu, naproti tomu vzrostlo naše aktivum se zeměmi, s nimiž platební styk jest prováděn prostřednictvím clearingových účtů a výplata pohledávek vyplývajících z vývozu jest podmíněna výší prostředků na příslušném účtě a může býti uskutečněna jen dovozem zboží z těchto zemí. Poněvadž pak předmětem vývozu do těchto zemí jsou převážně výrobky průmyslové, k jejichž výrobě bylo převážně nutno z ciziny dovézti a také efektivně v cizích platidlech uhraditi cenu suroviny, jest zřejmo, že pokladniční účinek obchodního styku s cizinou jest pro nás v daném období pasivní, i když účetně vykazuje obchodní bilance přebytek.

Aktivní zůstatek (neproplacené platební příkazy) Československa vůči jednotlivým zemím clearingovým (v mil. Kč):

	31. XII.1933	31. III. 1934	12. V. 1934
Jugoslavie	120.35	137.84	152.81
Rumunsko	93.07	86.83	84.94
Řecko	15.55	1.81	9.68
Turecko	—	—	12.48

K tomu jest podotknouti, že aktivum vůči Řecku, vyplývající z obchodního styku, bylo počátkem tohoto roku vyrovnáno postupem čsl. pohledávky v Řecku ve prospěch Německa, dále že není možno vzhledem k dnešní konstrukci platebního styku s Maďarskem a Bulharskem určiti výši současných čsl. pohledávek v těchto dvou zemích a rovněž uvedené částky nevyplacených příkazů z Rumunska nezahrnují všecky pohledávky z obchodního styku.

Nepříznivý platební stav v dotyčných zemích nemůže být ovšem argumentací pro neúčelnost vývozu do těchto států, poněvadž znamená boj o zachování dosavadních odbytišť čsl. zboží, v němž kromě cizí suroviny jest obsažena práce celých velkých oborů našeho průmyslu, která tvoří důchody a nový kapitál nejen na domácím trhu, ale obohacuje i čsl. národní hospodářství v průběhu doby vůči cizině.

V pokladním účinku obchodní bilance bylo by lze očekávati za nynějších poměrů tento vývoj: Vývoz našeho zboží přes nynější překážky kladené mu v cizině ochrannými opatřeními může stoupnouti do zemí s měnou neodhodnocenou, do zemí s poměrně volným trhem a do zámoří, kterážto tendence může býti podpořena současně i všeobecným zlepšením hospodářské situace ve většině těchto odbytišť. Pokud jde o země clearingové, byl dovoz z nich devalvací cenově ztížen a tím se zhoršily i podmínky vyrovnání našeho vývozu, který se cenově snad mohl někde lépe uplatniti. V tomto směru byla povolením soukromých kompensací s podmínkou vyššího procenta dovozu dána možnost k tomu, aby dovozce mohl nakoupiti zboží z těchto států za cenu sníženou o příplatek, který mu rád poskytuje vývozce, poněvadž jednak těží z devalvace čsl. měny a jednak dostává okamžitě zaplaceno a nemusí kalkulovati do prodejní ceny úrok za dobu mezi vplacením své pohledávky do clearingu a její výplatou. V této souvislosti bylo možno provésti likvidaci některých i starších pohledávek, které by jinak prostřednictvím clearingu ještě dlouhou dobu čekaly na uskutečnění transferu.

Z dosavadního rozboru vyplývá, že zamýšlené zřízení vývozního ústavu přichází v nejpotřebnější době. Pokud jest známo znění vládního návrhu, bude úkolem vývozního ústavu nejen ukazovati nové cesty vývozu, ale zároveň informovati i o podmínkách dovozu a tu by bylo třeba využíti zvláště možností dovozu z clearingových zemí, poněvadž lze očekávati, že i za našich politických poměrů, směrodatných i pro hospodářské rozhodování, nabude váhy přesvědčení, že vývoz zboží do ciziny jest životní podmínkou čsl. hospodářství a více než kdy předtím budeme stále nuceni vykupovati vývozní možnosti usnadněním dovozu.

Jiné položky platební bilance než zahraniční obchod.

Obchodní bilance jest zároveň nejdůležitější položkou československé platební bilance. Přihlédneme-li k ostatním položkám platební bilance, vidíme, že Československo, zvláště v nynější době, nemůže počítati, že by event. schodek obchodní bilance (případně i schodek pokladniční, jak bylo shora ukázáno) mohl býti vyrovnán jinými platy ciziny. Nejsilnější aktivní položka platební bilance po zahraničním obchodě dřívějších let — turistický ruch — pozbyla téměř v tomto směru svého bývalého významu, poněvadž návštěva cizinců v Československu jest umožňována jedině kompensacemi, ať již spočívají v koncesích, povolených jednotlivým zemím rovněž v usnadnění opačného turistického ruchu od nás, nebo dokonce povolením dovozu cizího zboží, jehož protihodnota jest určena k zaplacení pobytu cizích návštěvníků. Naopak v zájmu čsl. vývozu a využití jinak nepřevoditelných pohledávek v cizině bylo nutno liberálně povolovati cesty našich příslušníků do některé ciziny.

V ostatních položkách platební bilance s cizinou per saldo pro nás pasivních rozhoduje, že transfer tohoto pasiva jest prováděn z velké části i do zemí, kam dáváme opět efektivní devisy. K částečnému vyrovnání

dopomáhají dosud určité reservy z dřívějších dob (splátky úvěrů v dřívějších letech poskytnutých do Ruska a další likvidace některých položek kapitálových). Kromě toho jedině do Rakouska a částečně i do Maďarska používáme jinak nelikvidního aktiva zahraničního obchodu k vyrovnání pasivních položek platební bilance s těmito státy, vyplývajících z jiných titulů než z výměny zboží. Nadto, jak již bylo řečeno, vyrovnáváme pasivní položky platební bilance v efektivních devisách, a to právě vůči těm státům, s nimiž se naše dříve příznivá obchodní bilance stále horší.

O lepší vyrovnávání mezinárodních platů.

Československo doposud plnilo všechny své legální závazky vůči cizině. Obchodně politická jednání z poslední doby však ukázala, jak těžko jest v případě potřeby přesvědčovati druhou stranu o skutečném stavu celkového vzájemného platebního styku, poněvadž nelze statisticky nikde zachytiti všechny platy s jednotlivými státy vzájemně uskutečněné.

A tu se ukazuje v normálních dobách zbytečná, a snad i dnes odvážná a technicky zdánlivě obtížná, v důsledku však nejvýše praktická myšlenka, prováděti všechen platební styk s cizími státy přes zvláštní (clearingové) účty, zřízené pro každou zemi, nebo alespoň pro ty nejdůležitější. Zřízení takového účtu by nemuselo znamenati znemožnění převah platů do ciziny, v prvé řadě by jím bylo zachyceno třeba jen průběžně vzájemné vyrovnávání závazků ze všech titulů.

V dalším průběhu by se toto opatření uplatnilo v prvé řadě jako důležitá průkazní zbraň při obchodně politických jednáních a konečně, kdyby nastaly nežádoucí důsledky z vývoje, který byl shora vylíčen, až by se totiž ukázalo, že proti nelikvidním pohledávkám v cizině Československo jest nuceno promptně likvidovati své závazky, pak by nastal okamžik, kdy by se mohlo jednati o výměnu těchto dočasně nelikvidních pohledávek za okamžité závazky.

K vůli souvislosti s daným thematem jest třeba opakovati nesčetněkrát již průběhem současné světové krise marně diskutovanou skutečnost o poměru států dlužnických a věřitelských a o jediné možnosti vyrovnání mezistátních dluhů úpravou vzájemné výměny zboží. Abstrahujeme-li však od řešení obtížné otázky mezinárodních dluhů politických, reparačních, mezispojeneckých a válečných a vezmeme-li v úvahu jedině stav, který se reálně (pokladničně) projevil v platebním styku Československa s cizinou průběhem současné hospodářské krise a vezmeme-li v úvahu i podobný vývoj ve vzájemném styku mezi mnoha jinými státy, pak nás to opravňuje k závěru, že by cestou navržených clearingových účtů s jednotlivými státy bylo možno dosáhnouti často vyrovnání vzájemných pohledávek skontrací mezi třemi i více zeměmi. K tomuto přesvědčení opravňuje skutečnost, že prakse sama si již často v mezinárodním obchodě vytvořila podmínky, aby pomocí t. zv. triangulačních obchodů kompensačních byla umožněna výměna zboží mezi třemi státy, nehledíc

k tomu, že bylo možno uskutečniti i takovou transakci, jako byl postup čsl. pohledávky v Řecku ve prospěch Německa, které současně ze vzájemného obchodního styku bylo vůči Řecku pasivní.

Mezinárodní peněžní a kapitálový trh stagnuje a mezinárodní pohyb kapitálů jest určován jedině hlediskem bezpečného (momentálně) uložení peněz hlavně z měnových důvodů. Politické a částečně i měnové poměry jsou dosud tak neustáleny, že nedovolují bezpečný pohyb mezinárodních kapitálů na místa skutečné potřeby. Současně jest vším možným způsobem bráněno tomu, aby dlužnické státy, jak tomu bylo dříve, mohly vyrovnávati své závazky z platební bilance vývozem zboží.

Československo není vůči cizině takovým dlužnickým státem, který by se musel domáhati nějakým mimořádným způsobem úpravy svých závazků, avšak může se státi, že bude nuceno, aby místo efektivního plnění dalo cizině k disposici své současné pohledávky vůči jiným zemím a pak v nedostatku možností triangulačního vyrovnání, dříve uvedených, bude kapitálově silná cizina postavena před nutnost uvolniti své nečinně ležící kapitály ve prospěch mezinárodní výměny statků a tím i ve prospěch zaplacení pohledávek svého vlastního domácího hospodářství.

Za dnešního, často mocenskými poměry politickými vynuceného stavu mezistátních hospodářských vztahů zdá se, že k uvolnění mezinárodního pohybu kapitálů dojde až přes všeobecné uplatnění vázaného platebního styku cestou clearingových účtů mezistátních, až když mezinárodní kapitál bude donucen vyrovnati vzájemné „špičky" platebních bilancí a jeho pohyb bude pak určován nejen bezpečností uložení, ale v prvé řadě i místní potřebou.

V tomto ohledu Československo může klidně očekávati další vývoj, poněvadž k vyrovnání své platební bilance s cizinou nepotřebuje ani nyní zahraničního úvěru, nýbrž jedině to, aby odběratelé jeho zboží měli možnost vyrovnati své závazky. Dokud se tak nestane, pak i Československo má plné právo na omezení transferu svých závazků všeho druhu do ciziny, což by nejlépe bylo možno provésti shora navrženým zavedením clearingových účtů pro všechny platy alespoň pro nejdůležitější země.

Ant. Šourek.

Zprávy a názory.

Nařízení proti zastavování továrních podniků.

Počátkem března dána byla do meziministerského jednání osnova ministerstva sociální péče o opatření proti zastavování továrních podniků a hromadnému propouštění zaměstnanců a o úpravě některých výpovědních lhůt při pracovních (služebních) poměrech zaměstnanců v těchto podnicích.

byl by prospěch jedné složky jen dílčí a dočasný, poněvadž ani jedna složka v národním hospodářství nemůže trvaleji prospívati, je-li v úpadku celek. Je třeba pomáhati zemědělskému podnikání, ale zároveň je třeba podepříti ostatní hospodářství, aby zvýšené zatížení, pocházející z jedné složky hospodářství, bylo odčiňováno současným vzestupem zaměstnanosti a výdělečnosti a tedy vzestupem důchodů složek nezemědělských.

Vl. Klimecký.

PLATEBNÍ BILANCE ČESKOSLOVENSKA ZA ROK 1933.

I.

Sestava platební bilance Československa za rok 1933, jak byla provedena Státním úřadem statistickým, ukazuje, že přes překážky kladené mezinárodní výměně statků a služeb, jakož i přes překážky v mezinárodním pohybu kapitálů jeví se určité zlepšení platební bilance s cizinou v tomto roce, i když ve vývoji celkové tendence se dále odrážejí nepříznivé znaky obratu, který nastal v r. 1931.

Tento obrat ve vývoji československé platební bilance jest nejlépe charakterisován porovnáním bilance běžných položek s bilancí položek kapitálových v roce 1928 (v roce největších hospodářských obratů s cizinou po válce) a v letech 1932 a 1933 — v milionech Kč:

	1928	1932	1933
Saldo běžných položek	+ 2057	— 267	— 59
Saldo kapitálových položek	— 2055	+ 235	+ 232

S výhradou opomenutí a omylů jest z tohoto porovnání zřejmo, že počínajíc rokem 1931 změnil se vývoj platební bilance tak, že saldo běžných položek z aktiva obrátilo se v pasivum a tím byla zastavena možnost z přebytku běžných položek prováděti repatriaci československých cenných papírů v cizině umístěných, resp. možnost zmenšovati zahraniční podíl na výsledcích našeho národního hospodaření, jakož i možnost zvyšovati československou účast v cizině. Při tom však nelze zapomínati, že mezinárodní úvěrová krise se nezastavila ani před hranicemi Československa a že v předchozích dvou letech 1931 a 1932 a v menší již míře i v r. 1933 byly odvolány z Československa značné krátkodobé úvěry, které mohly býti transferovány do ciziny jen díky značným reservám, které Československo mělo v cizině ještě z doby předcházející dobré konjunktury. I tuto okolnost, která měla vliv na výši úrokových a i umořovacích platů v r. 1933, jest třeba hodnotiti při posuzování výsledků platební bilance za rok 1933, poněvadž tímto způsobem jednak se Československo nuceně oddlužilo vůči cizině, zároveň však značně vyčerpalo své zdroje a reservy z dřívějších let.

Při největší péči o pokud možno přesné sestavení platební bilance jest vždy míti na paměti, že číselné vyjádření různých položek platební bilance jest co do spolehlivosti velmi rozdílné podle toho, zda-li se může

zakládati na přesných zjištěních, nebo zda závisí na více méně nejistých odhadech. Kromě této výhrady jest při oceňování sestavy platební bilance dále třeba rozlišovati účetní výsledek jednotlivých položek od skutečného výsledku pokladničního, čili nutno zvláště rozlišiti, jak event. nároky domácího hospodářství vůči cizině v bilanci uvedené byly ve skutečnosti inkasovány, a vice versa jakým způsobem a z jakých prostředků domácí hospodářství platilo v cizině své závazky.

Při porovnání účetních výsledků jednotlivých položek platební bilance za rok 1933 vychází, že bilance běžných položek končí schodkem 59 mil. Kč oproti schodku 267 mil. Kč v r. 1932. Zlepšení proti roku 1932 bylo způsobeno především příznivějším výsledkem bilance zahraničního obchodu, která vykazuje v r. 1933 schodek 49 mil. Kč proti schodku 244 mil. Kč v r. 1932, při čemž zahraniční obchod se zbožím byl v r. 1933 aktivní částkou 21 mil. Kč, proti pasivu 144 mil. Kč v r. 1932. Bilance vzájemných služeb vykazuje v r. 1933 vyšší přebytek 159 mil. Kč proti 10 mil. Kč v r. 1932.

Při podrobnějším zkoumání jednotlivých položek zahrnutých pod „vzájemné služby" vynikne zvláště položka cizineckého ruchu, která se co do vydání nesrovnává s daty, jež může zjistiti devisové oddělení Národní banky Československé. Metodou, uvedenou ve vysvětlivkách připojených k sestavě platební bilance, dochází Státní úřad statistický k odhadu vydání na úhradu pobytu československých příslušníků v cizině částkou 167 mil. Kč, s vystěhovalci 169 mil. Kč. Podle výkazů devisového oddělení Národní banky Československé však bylo v r. 1933 povoleno na cesty do ciziny celkem pro cestující i vystěhovalce 188 mil. Kč. Připočteme-li k tomu ještě částky vyvezené v rámci volných 1000 Kč pro osobu, které jest možno celkem odhadnouti nejméně touže částkou jako vývoz povolený na zvláštní žádost, docházíme k tomu, že naši příslušníci na cestách v cizině utratili v r. 1933 nejméně dvakráte tolik, než kolik jest uvedeno v sestavě platební bilance. Jestliže naproti tomu lze pokládati vzhledem k větší přístupnosti pramenů odhad příjmů z cizineckého ruchu za správný, pak by bylo možno rozdílem v odhadu vydání opraviti saldo z opomenutí a omylů.

Rovněž z položky bezplatných převodů jsme asi nepřijali více o 161 mil. Kč, než jsme vydali, jak v sestavě platební bilance jest uvedeno, poněvadž hlavní příjem této položky, t. j. remitence vystěhovalců, proti r. 1932 v důsledku omezených výdělečných možností v cizině klesly asi více než bylo odhadnuto, a naopak bylo žádáno o vyplacení dřívějších vkladů a o zasílání podpor.

Bilance důchodových položek vykazuje schodek 330 mil. Kč oproti 281 Kč v r. 1932. V příjmu byla důchodová položka ztenčena nižším výnosem zahraničních cenných papírů a československých účastí v cizině vzhledem ke všeobecné hospodářské krisi, naproti tomu byly z téhož důvodu zmenšeny poukazy ve prospěch cizozemských majitelů domácích papírů. V této souvislosti jest třeba pro přítomnou dobu oceniti význam

repatriace československých cenných papírů, provedené v době, kdy to dovoloval příznivý vývoj platební bilance, zvláště pak značné přebytky bilance obchodní.

Bilance kapitálových položek jest v r. 1933 aktivní částkou 291 mil. Kč oproti 235 mil. Kč v r. 1932. Z jednotlivých položek jest vidno, že se Československo vůči cizině dále oddlužilo, ovšem jen pomocí pokračující likvidace československého majetku v cizině, hlavně prodejů cizích cenných papírů a účastí na zahraničních podnicích. Číselně klesl přebytek dluhů veřejných i soukromých nad pohledávkami v zahraničí s 8288 mil. na 6919 mil. Kč, t. j. o 1369 mil. Kč, při čemž však jest nutno u státních a obecních dluhů vzíti v úvahu pokles kursu anglické libry a amerického dolaru, který bude v příští sestavě platební bilance za rok 1934 opět částečně vyrovnán devalvací československé koruny.

II.

Podle výsledku sestavy platební bilance čsl. za rok 1933 za předpokladu správných odhadů muselo by alespoň účetně vyplynouti pro Československo z bilance určité saldo (z opomenutí a omylů) v částce 232 mil. Kč, které by představovalo nějakou aktivní položku, do bilance nezahrnutou, která by se však musela také pokladničně někde projeviti. Za výhrad shora uvedených, zvláště pokud se týče výsledků vzájemného cizineckého ruchu, jakož i při výhradě správného odhadu příjmů v položce kuponů a obráceně v odhadu vydání pasivních položek důchodových, porovnejme nyní, jakým způsobem se účetní výsledek platební bilance projevil kasovně.

Především jest třeba konstatovati, že zásoba zlata a devis u Národní banky Československé se snížila během roku 1933 o 103.77 mil. Kč. Z toho jest zřejmo, že následkem potíží transferu platů ve styku s některými státy nebylo možno inkasovati všechny aktivní výsledky platební bilance, nehledíc k tomu, že zároveň bylo nutno použíti dříve poskytnutých, jinak však nepřevoditelných (zamrzlých) pohledávek na úhradu nových závazků, po případě liberálně tvořených jen k tomu účelu, aby inkaso pohledávek bylo poněkud umožněno.

Při podrobnějším rozboru by se objevilo, že pokladničně bilance zahraničního obchodu jest pro nás pasivní, poněvadž platíme hotově v devisách jak do zemí s němou udržovanou na dřívější paritě, tak i do zámoří a do přístavů, kdežto značná část našich vývozních pohledávek zůstává „zamrznuta“ na clearingových účtech. V těchto zamrzlých pohledávkách jest obsažena i část devis, uhrazených do ciziny za suroviny.

Cizinecký ruch do Československa jest v největší míře placen kompensacemi, danými buď povolením opačného turistického ruchu, nebo dokonce povolením dovozu určitého množství zboží z příslušné země, určeného k zaplacení pobytu návštěvníků z této země. Jestliže jsou liberálně povolovány cesty našich příslušníků do některé ciziny k využití zamrzlých pohledávek, pak to přispívá ke snad-

nějšímu inkasu těchto pohledávek, znamená to však zároveň ztrátu prostředků, kterých by bylo po případě potřeba na úhradu jiných závazků vůči cizině. Kromě toho svůj turistický ruch do některé ciziny platíme přídělem hotových devis, za kteroužto záslužnou činnost se nám většinou nedostává protihodnoty.

K vyrovnání ostatních pasivních položek platební bilance provádíme transfer opět z velké části v devisách. Částečně vyrovnáváme své závazky vůči cizině ještě použitím zbylých reserv získaných v dřívějších letech (ruské úvěry, likvidace kapitálových položek). Jedině do Rakouska a částečně i do Maďarska používáme přebytků ze zahraničního obchodu k vyrovnání jiných pro nás pasivních položek platební bilance s těmito zeměmi.

III.

Z vývoje a skutečných výsledků platební bilance posledních let od obratu v r. 1931 vysvítá, že Československo dík svým reservám z předchozích let vydrželo důsledky světové úvěrové krise, která kladla velký nárok na likviditu jeho hospodářství, pokud jde o transfer cizích pohledávek. Jak již bylo dříve uvedeno, Československo se tímto způsobem značně oddlužilo vůči cizině, takže v nejbližších letech nehrozí ve vývoji platební bilance žádné nebezpečí z titulu větších závazků do ciziny. Zároveň však jest nutno uvážiti, že tímto oddlužením byla vyčerpána značná část reserv a že tudíž není již na delší dobu snesitelno, aby rovnováha platební bilance byla sjednávána kapitálovými položkami (ani s přímými úvěry nelze zatím vzhledem k mezinárodní situaci počítati). K tomu jest vzíti dále v úvahu nepříznivý rozdíl mezi účetním a kasovním výsledkem jednotlivých položek platební bilance.

Dokud nebude usnadněna mezinárodní výměna statků a nebude uvolněn mezinárodní pohyb kapitálů, nelze očekávati, že by se i českosl. platební bilance zlepšila jak co do výsledku, tak co do složení. Samočinné působení přirozených hospodářských sil, za normálních poměrů vyrovnávající případné schodky v platebních bilancích jednotlivých zemí z přebytků platebních bilancí nebo reserv zemí jiných, za dnešní všeobecné vázanosti přestalo úplně. Vzhledem k tomu ani Československo nemůže očekávati, že budou v dohledné době podstatně zvýšeny příjmy běžných položek platební bilance, což znamená, že mu nezbude nic jiného než o m e z i t i d á l e s v o j e v y d á n í v některých běžných položkách, ovšem ne v položkách zahraničního obchodu, jako spíše u vzájemných služeb (tu snad v cizineckém ruchu do zemí, od nichž nedostáváme za to žádné protihodnoty), ale zvláště bude asi nutno omeziti vydání v pasivních položkách důchodových. Míra a způsob omezení těchto vydání bude asi záviseti na způsobu, jakým se provádí transfer příslušných platů do ciziny, čili jak se příslušný výdaj dotýká nejen účetně, ale i pokladničně platební bilance.

Ant. Šourek.